

- ich predhorí. — Správa CHKO Vihorlat, Michalovce.
- FERIANC O. 1977: Vtáky Slovenska 1. — VEDA, Bratislava.
- GLUTZ VON BOLTZHEIM U. N., BAUER K. M. & BEZZEL E. 1973: Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 5, Galliformes und Gruiformes. — Akademische Verlagsgesellschaft, Frankfurt am Main.
- HADARICS T. & ZALAI T. 2008: Magyarország madarainak névjegyzéke. — Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Budapest.
- HAGEMELER W.J.M. & BLAIR M.J. 1997: The EBCC Atlas of European Breeding Birds. — T&AD Poyser, London.
- HERZ J. 1998: Pozorovanie žeriava popolavého (*Grus grus*) v okolí Partizánskeho. — Tichodroma 11: 244.
- HUDEK K. & ČERNÝ W. 1977: Fauna ČSSR. Ptáci II. — Academia, Praha.
- HUDEK K., CHYTLÍ J., ŠŤASTNÝ K. & BEJČEK V. 1995: Ptáci České republiky. — Sylvia 31: 97–152.
- KERESTŮR D. & MOJIŠ M. 1992: Zaujímavé ornitologické pozorovania z Lučenskej kotliny. — Tichodroma 4: 139–140.
- KLVAŇA P. 2008: Jeřáb popelavý (*Grus grus*). — Pp.: 298–299. In: ČEPÁK J., KLVAŇA P., ŠKOPEK J., SCHRÖPFER L., JELÍNEK M., HOŘÁK D., FORMÁNEK J. & ZÁRYBNICKÝ J. (eds.): Atlas migrace ptáků České republiky a Slovenska. Aventinum, Praha.
- ŠŤASTNÝ K. & BEJČEK V. 1993: Početnosť hnízdných populácií ptákov v Českej republike. — Sylvia 29: 72–81.
- ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 2006: Atlas hnízdného rozšírenia ptákov v Českej republike. — Aventinum, Praha.
- TRNKA A. 1993: Vývoj vtáčích spoločenstiev na rybníkoch pri Trnave v rokoch 1955–1991. — Tichodroma 5: 27–38.
- ZUNA-KRATKY T., KALIVODOVÁ E., KÜRTHY A., HORAL D. & HORÁK P. 2000: Die Vögel der March-Thaya-Auen im österreichisch-slowakisch-tschechischen Grenzraum. — Distelverein, Deutsch-Wagram.

Došlo: 4. 7. 2009

Prijaté: 14. 10. 2009

Nárast hniezdnej početnosti včelárika zlatého (*Merops apiaster*) v oblasti Východoslovenskej roviny

Increase of breeding abundance of the Bee-eater (Merops apiaster) in East Slovakian Lowland area

Miloš BALLA

ŠOP SR, Správa CHKO Latorica, M. R. Štefánika 1755, 075 01 Trebišov, Slovensko; milos.balla@sopsr.sk

Včelárik zlatý (*Merops apiaster*) je typickým hniezdičom teplejších oblastí. Takmer celá jeho hniezdna populácia je sústredená v južnej polovici Slovenska, pričom jeho rozšírenie je podmienené v prvom rade ponukou vhodných hniezdných biotopov (Krištín & Kaňuch 2005). Celková populácia na Slovensku sa odhaduje v rozmedzí 700–1300 párov (Darolová & Slobodník 2002).

Najvýznamnejším územím z pohľadu veľkosti hniezdnej populácie je oblasť Východoslovenskej roviny. Tento pomerne rozsiahly krajinný celok s rozlohou približne 1800 km² zaberá rovinnú časť Východoslovenskej nížiny, na východe je ohraničený hranicou s Ukrajinou, na juhu s Maďarskom, na západe a severe Východoslovenskou pahorkatinou. Celé územie má rovinný až mierne zvlnený

Tab. 1. Početnosť *Merops apiaster* v jednotlivých kolóniách.
Table 1. Abundance of *Merops apiaster* in particular colonies.

Počet hniezdísk No. of breeding sites	13	6	5	1	2	1	1	1
Počet párov No. of breeding pairs	1–5	6–10	11–15	16–20	21–30	31–40	41–50	51–60

reliéf s prevládajúcou nadmorskou výškou v rozmedzí 100–120 metrov a je výrazne zmenené intenzívnym poľnohospodárskym využívaním. Najzachovalejšou časťou roviny je oblasť dolného toku Laborca a územie južne od riek Latorica a Bodrog, tvorené krajinnými jednotkami Latorická a Bodrocká rovina a Medzibodrocké pláňavy. Charakteristickou črtou pre túto oblasť je výskyt kedysi rozsiahlych pieskových dún a presypov, v súčasnosti buď vyťažených alebo s prebiehajúcou ťažbou. Práve tento vyslovene negatívny zásah do krajiny vytvára ale pre včelárika vyhovujúce podmienky pre zahniezdenie, vďaka ktorým na približne 25 % rozlohy sledovaného územia hniezdi viac ako 80 % populácie. Zbytok hniezdi poriadko na vhodných lokalitách v okolí rieky Ondava.

Hlavným hniezdnym biotopom v oblasti Východoslovenskej roviny sú otvorené pieskovce či už s legálnou alebo nelegálnou ťažbou piesku, pričom na takýchto lokalitách hniezdi

Obr. 1. Pár včelárikov pri strážení hniezdnej nory .
 Vojka, 17. 5. 2009 (Foto: M. Balla).

Fig. 1. A pair of the Bee-eaters guarding the breeding entrance. Vojka, May 17, 2009 (Photo by M. Balla).

takmer 90 % párov. Malá časť populácie využíva na hniezdenie jamy po náhodnej ťažbe piesku, erózne ryhy poľných ciest, ťažobné jamy na hlinu a u 7 párov sa zistilo hniezdenie v dierach vyhrabaných v horizontálnom, resp. mierne naklonenom pieskovom podloží. Celkom sa v r. 2009 v oblasti Východoslovenskej roviny zistilo hniezdenie 384 párov včelárika zlatého na 30 lokalitách (tab. 1), pričom za samostatnú lokalitu sa považovalo hniezdenie vo vzdialenosti väčšej ako 500 m od najbližšieho páru. Keďže je pravdepodobné, že niektoré náhodné, resp. jednotlivé zahniezdenia mohli ujsť pozornosti vzhľadom na rozlohu územia a časovú náročnosť mapovania, možno celkovú hniezdnú populáciu stanoviť na 390–400 párov.

Zistená početnosť včelárika zlatého je pravdepodobne najvyššia za posledných 15 rokov. Plánované opakované monitorings s dvojročnými intervalmi ukážu, či k nárastu populácie v r. 2009 prispel pre tento druh veľmi priaznivý rok pre úspešné hniezdenie (málo zrážok, veľa slnečných dní, evidentný dostatok potravy na hniezdných lokalitách) alebo či sa jedná o dlhodobý trend, možno aj vplyvom postupného otepľovania (Krištín & Kaňuch 2005).

Literatúra

- DAROLOVÁ A. & SLOBODNÍK V. 2002: Včelárik zlatý (*Merops apiaster*). — Pp.: 388–389. In: DANKO Š., DAROLOVÁ A. & KRIŠTÍN A. (eds.): Rozšírenie vtákov na Slovensku. VEDA, Bratislava.
- KRIŠTÍN A. & KAŇUCH P. 2005: Šíri sa včelárik zlatý (*Merops apiaster*) severným smerom? K výskytu a potrave v Podpoľaní a okolí Zvolena (stredné Slovensko). — Tichodroma 17: 89–94.

Došlo: 7. 9. 2009

Prijaté: 17. 9. 2009